

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē

॥ ṣōḍaśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ śōḍaśaḥ sargaḥ ॥

śrīrāmasadmani praviṣṭēna sumantrēṇa śrīrāmaṃ prati
mahārājasandēśasya śrāvaṇaṃ sītayānumatēna śrīrāmēṇa
salakṣmaṇēna rathamāruhya gītavādyasahakārēṇa pathi
paurāṇaṃ strīpuruṣāṇaṃ vividhā vārtā ākarṇayatā
prasthānam

sa tadantaḥpuradvāraṃ
samatītya janākulam |
praviviktāṃ tataḥ kakṣyā -
māsasāda purāṇavit || 2.16.1 ||

prāsakārmukabibhradbhi -
ryuvabhirmṛṣṭakuṇḍalaiḥ |
apramādibhirēkāgraiḥ
svānuraktairadhiṣṭhitām || 2.16.2 ||

tatra kāṣāyiṇō vṛddhān
vētrapāṇīn svalaṅkṛtān |
dadarśa viṣṭhitān dvāri
stryadhyakṣān susamāhitān || 2.16.3 ||

tē samīkṣya samāyāntaṃ
 rāmapriyacikīrṣavaḥ |
 sahasōtpatitāḥ sarvē
 hyāsanēbhyaḥ sasambhramāḥ || 2.16.4 ||

tānuvāca vinītātmā
 sūtaputraḥ pradakṣiṇaḥ |
 kṣipramākhyāta rāmāya
 sumantrō dvāri tiṣṭhati || 2.16.5 ||

tē rāmamupasaṅgamyā
 bhartuḥ priyacikīrṣavaḥ |
 sahabhāryāya rāmāya
 kṣipramēvācacakṣirē || 2.16.6 ||

prativēditamājñāya
 sūtamabhyantaraṃ pituḥ |
 tatraivānāyayāmāsa
 rāghavaḥ priyakāmyayā || 2.16.7 ||

taṃ vaiśravaṇasaṅkāśa -
 mupaviṣṭaṃ svalaṅkṛtam |
 dadarśa sūtaḥ paryaṅkē
 sauvarṇē sōttaracchadē || 2.16.8 ||

varāharudhirābhēṇa
 śucinā ca sugandhinā |
 anuliptaṃ parārghyēna
 candanēna parantapam || 2.16.9 ||

sthitayā pārśvataścāpi
 vālavyajanaḥastayā |
 upētaṃ sītayā bhūya -
 ścitrayā śaśinaṃ yathā || 2.16.10 ||

taṃ tapantamivāditya -
 mupapannaṃ svatējasā |
 vavandē varadaṃ vandī
 vinayajñō vinītavat || 2.16.11 ||

prāñjaliḥ sumukhaṃ dṛṣṭvā
 vihāraśayanāsanē |
 rājaputramuvācēdaṃ
 sumantrō rājasatkṛtaḥ || 2.16.12 ||

kausalyā suprajā rāma
 pitā tvāṃ draṣṭumicchati |
 mahiṣyāpi hi kaikēyyā
 gamyatāṃ tatra mā ciram || 2.16.13 ||

ēvamuktastu saṃhr̥ṣṭō
 narasiṃhō mahādyutiḥ |
 tataḥ sammānayāmāsa
 sītāmidamuvāca ha || 2.16.14 ||

dēvi dēvaśca dēvī ca
 samāgamyā madantarē |
 mantrayētē dhruvaṃ kiñci -
 dabhiṣēcanasaṃhitam || 2.16.15 ||

lakṣayitvā hyabhiprāyaṃ
 priyakāmā sudakṣiṇā |
 sañcōdayati rājānaṃ
 madarthamasitēkṣaṇā || 2.16.16 ||

sā prahr̥ṣṭā mahārājaṃ
 hitakāmānuvartinī |
 jananī cārthakāmā mē
 kēkayādhipatēḥ sutā || 2.16.17 ||

diṣṭyā khalu mahārājō
 mahiṣyā priyayā saha |
 sumantraṃ prāhiṇōd dūta -
 marthakāmakaraṃ mama || 2.16.18 ||

yādr̥śī pariṣat tatra
 tādr̥śō dūta āgataḥ |
 dhruvamadyaiva māṃ rājā
 yauvarājyē'bhiṣēkṣyati || 2.16.19 ||

hanta śīghramitō gatvā
 drakṣyāmi ca mahīpatim |
 saha tvam̐ parivārēṇa
 sukhamāssva ramasva ca || 2.16.20 ||

patisammānitā sītā
 bhartāramasitēkṣaṇā |
 ā dvāramanuvavrāja
 maṅgalānyabhidadhyuṣī || 2.16.21 ||

rājyaṃ dvijātibhirjuṣṭaṃ
 rājasūyābhiṣēcanam |
 kartumarhati tē rājā
 vāsavasyēva lōkakṛt || 2.16.22 ||

dīkṣitaṃ vratasampannaṃ
 varājīnadharaṃ śucim |
 kuraṅgaśṛṅgapāṇim ca
 paśyantī tvāṃ bhajāmyaham || 2.16.23 ||

pūrvāṃ diśaṃ vajradharō
 dakṣiṇāṃ pātu tē yamaḥ |
 varuṇaḥ paścimāmāsāṃ
 dhanēśastūttarāṃ diśam || 2.16.24 ||

atha sītāmanujñāpya
 kṛtakautukamaṅgalaḥ |
 niścakrāma sumantrēṇa
 saha rāmō nivēśanāt || 2.16.25 ||

parvatādiva niṣkramya
 siṃhō giriguhāśayaḥ |
 lakṣmaṇaṃ dvāri sō'paśyat
 prahvāñjalipuṭaṃ sthitam || 2.16.26 ||

atha madhyamakakṣyāyāṃ
 samāgacchat suhrjjanaiḥ |
 sa sarvānarthinō drṣṭvā
 samētya pratinandya ca || 2.16.27 ||

tataḥ pāvakaśaṅkāśa -
 mārurōha rathōttamam |
 vaiyāghraṃ puruṣavyāghrō
 rājitaṃ rājanandanaḥ || 2.16.28 ||

mēghanādamasambādhaṃ
 maṇihēmavibhūṣitam |
 muṣṇantamiva cakṣūṃṣi
 prabhayā mēruvarcasam || 2.16.29 ||

karēṇuśiśukalpaiśca
 yuktaṃ paramavājibhiḥ |
 hariyuktaṃ sahasrākṣō
 rathamindra ivāśugam || 2.16.30 ||

prayayau tūrṇamāsthāya
 rāghavō jvalitaḥ śriyā |
 sa parjanya ivākāśē
 svanavānabhinādayan || 2.16.31 ||

nikētānniryayau śrīmān
 mahābhrādiva candramāḥ |
 citracāmarapāṇistu
 lakṣmaṇō rāghavānujaḥ || 2.16.32 ||

jugōpa bhrātaraṃ bhrātā
 rathamāsthāya pṛṣṭhataḥ |
 tatō halahalāśabda -
 stumulaḥ samajāyata || 2.16.33 ||

tasya niṣkramamāṇasya
 janaughasya samantataḥ |
 tatō hayavarā mukhyā
 nāgāśca girisannibhāḥ || 2.16.34 ||

anujagmustathā rāmaṃ
 śataśō'tha sahasraśaḥ |
 agrataścāsyā sannaddhā -
 ścandanāgurubhūṣitāḥ || 2.16.35 ||

khadgacāpadharāḥ sūrā
 jagmurāśaṃsavō janāḥ |
 tatō vāditraśabdāśca
 stutiśabdāśca vandinām || 2.16.36 ||

siṃhanādāśca sūrāṇām
 tataḥ śuśruvirē pathi |
 harmyavātāyanasthābhi -
 rbhūṣitābhiḥ samantataḥ || 2.16.37 ||

kīryamāṇaḥ supuṣpaughai -
 ryayau strībhirarindamaḥ |
 rāmaṃ sarvānavadyāṅgyō
 rāmapiprīṣayā tataḥ || 2.16.38 ||

vacōbhiragryairharmyasthāḥ
 kṣitisthāśca vavandirē |
 nūnaṃ nandati tē mātā
 kausalyā mātrṇandana || 2.16.39 ||

paśyantī siddhayātram tvāṃ
 pitryaṃ rājyamupasthitam |
 sarvasīmantinībhyaśca
 sītāṃ sīmantinīm varām || 2.16.40 ||

amanyanta hi tā nāryō
 rāmasya hṛdayapriyām |
 tayā sucaritaṃ dēvyā
 purā nūnaṃ mahat tapaḥ || 2.16.41 ||

rōhiṇīva śasāṅkēna
 rāmasaṃyōgamāpa yā |
 iti prāsādaśṛṅgēṣu
 pramadābhirnarōttamaḥ |
 śuśrāva rājamārgasthaḥ
 priyā vāca udāhṛtāḥ || 2.16.42 ||

sa rāghavastatra tadā pralāpān
 śuśrāva lōkasya samāgatasya |
 ātmādhikārā vividhāśca vācaḥ
 prahr̥ṣṭarūpasya purē janasya || 2.16.43 ||

ēṣa śriyaṃ gacchati rāghavō'dya
 rājaprasādād vipulāṃ gamiṣyan |
 ētē vayaṃ sarvasamṛddhakāmā
 yēṣāmayāṃ nō bhavitā praśāstā || 2.16.44 ||

lābhō janasyāsyā yadēṣa sarvaṃ
 prapatsyatē rāṣṭramidaṃ cirāya |

na hyapriyaṃ kiñcana jātu kaścit
paśyēna duḥkhaṃ manujādhipē'smin || 2.16.45 ||

sa ghōṣavadbhiśca hayairmataṅgajaiḥ
puraḥsaraiḥ svastikasūtamāgadhaiḥ |
mahīyamānaḥ pravaraiśca vādakai -
rabhiṣtutō vaiśravaṇō yathā yayau || 2.16.46 ||

karēṇumātaṅgarathāśvasaṅkulaṃ
mahājanaudhaiḥ paripūrṇacatvaram |
prabhūtaratnaṃ bahupaṇyasañcayaṃ
dadarśa rāmō vimalaṃ mahāpatham || 2.16.47 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikiyē ādikāvyē
ayōdhyākāṇḍē ṣōḍaśaḥ sargaḥ ||